

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdeknél.

Zsidó földbirtokosok és bérlők Magyarországon. Egy új könyv Magyarország gazdasági viszonyairól.

Ne tessék megijedni a címtől. Nem antiszemitizmusról lesz szó. Csupán egy közgazdasági átalakulásról, a melynek néhány évtized óta Magyarország a színtere. Voltak ilyen átalakulások máskor is. Árpád előtt szlávok voltak az urak hazánkban, jött az új áramlat és a párduekacagányos, szittyá vezérek foglalták el. Később jött a mongol áradat. Alig maradt terület a magyar kezén. De a magyar faj ereje szívósabb volt amannál és lefejtette magáról az ellenség kigyótestét. Ki akart szorítani bennünket a török. Százötven évig uralkodott rajtunk, de nem birt eltiporni. Az újabb hódítás — úgy látszik — ha lassabban is, de biztosan haladt előre.

Petrassevich Géza fővárosi hírlapíró egy statisztikai kimutatást közöl arról, hogy Magyarország 32 millió katasztrális hold művelt területéből mekkora terület van még a régi magyar faj kezén és mekkora területen birtokos, illetőleg bérlő a semita faj. Ne tessék himni, hogy Petrassevichnek a szive diktálta volna az adatokat. Hasból sem írta. Hanem óriási fáradsággal gyűjtötte össze a statisztika ide vonatkozó adatait, átböngészte az országos nevű közgazdászok munkáit könnyű, világosan áttekinthető kimutatást készített

a magyarországi földbirtokról. Érdemes elolvasni. (Kapható a szerzőnél: Budapesten, VIII. Szentkirályi-utca 28. Ára a pénz előleges beklüdesével 1 korona.)

Egy érdekes részletet itt közlünk a kitünő műből:

Száz magyar emberre csak 4.32 zsidó lakos jut, hanem a magyar földnek máris több, mint harmadrésze van zsidó kezén; úgy is mint tulajdon és úgyis mint bérlet. A zsidók tulajdonában van a magyar földnek 8.18 századrésze, vagy — magyarul mondva — minden száz holdból nyole holdnál is több. Ezenkívül minden száz holdból huszonhatnál többet bérelnék. Ez összesen 37.50 százalék, vagyis harminchétfél hold minden százból. Négy millió katasztrális hold van már a zsidók kezében. Éppen ennyi bérlet is, vagyis együtt nyolc millió hold. S minthogy Magyarországon ez idő szerint 32 millió hold van művelés alatt, tehát az összes területnek immár egyharmadrésze van zsidó kezén, illetőleg zsidó kezelés alatt.

A magyar föld kataszteri tiszta jövedelme 260 millió korona. Ezen 1400 millió korona adósság van. Avval is a zsidóknak tartozunk. Ez azonban csak tisztán bank-szerű követelés, melybe nincsenek bele-számítva a magánkövetelések, az árterhek, az örökösödési osztály, a vételár-hátralék,

az államterhek, a szállodésma maradvány, a közadók és sok más egyéb. Elszomorító jelenség a magyar földbirtokos osztály rohamos süllyedése, a birtok átruházások és a végrehajtások állandó növekedése is.

Fejérmegyében 10 évvel ezelőtt volt 51 zsidó birtokos, a kik 47,000 katasztrális holdat birtak, ma van 62 földbirtokos 65,000 kat. holdon. Itt azonban csak azok a zsidó földbirtokosok vannak számítva, a kik legalább 100 holdnyi földbirtokkal rendelkeznek.

Ugyancsak Fejérmegyében 67 földbérlő közt 41 zsidó van, a kik összesen 56 ezer holdat bérelnék. Tíz év előtt a 68 fejérmegyei földbérlő közül 38 volt a zsidó bérlő, a kik akkor 47,000 kat. holdat béreltek.

A Dunántul, a hol tulnyomán magyar a lakosság s a hol legtöbb a kötött birtok, 340 zsidó birtokos van 334.500 kat. holdnyi területtel; Észak-Magyarországon, melynek lakossága tulnyomóan tót, vidéke hegyes, 571 zsidó földbirtokos van 487,000 holddal; Északkeleti-Magyarországon, hol hasonlóképpen hegyes a vidék s orosz és tót a lakosság, 407 a zsidó földbirtokos 389,000 holddal; a Királyhágón túl, melynek hegyes-dombos vidékét magyarok, románok és szászok vegyest lakják, csak 259 zsidó birtokos van 205,000 holddal. Ellenben a Tiszamedencében, mely Kána-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

A lehetetlenség, amely megvan.

Írta: **Regöci (Exner) Győző.**

Nem túlzok, mert nekünk lehetetlen az, ami érthetetlen.

Itt van ez az egész létező világ. Létre jött, vagy teremve van: nyelvi kifejezésformák, melyek bármelyikén keresztül egy pont akasztja meg látásunkat, noha merőben más irányba nézünk, már az a nagy kör így szokott bennünket megtréfálni. Létre jött, — miből? Valamiből. És miből lett az a valami? A semmiből... a mi eszünk szerint nem lehetséges. Teremte van, — ki teremtetette? Az Isten. Hát az Isten honnan létezik? Öröktől fogva van. Ez lehet hitem, de fölfognom képtelenség.

Az, hogy én itt vagyok, az eszemnek egy élő lehetetlenség. Mert azt látom, hogy ami megszületik, annak szülője van, de el kell jutnom egy első szülőhöz, akit vagy a melyet nem szülhettek... hogy van hát mégis? A probléma fonséges. De nem volt-e kár gondolkodásunkkal odáig érni, hogy e probléma megvoltát konstatáljuk, mikor megoldhatatlan? Jnsson azonban eszedbe, hogy ugyanezt mondod azokra a kis, csinált játékrejtvényekre is, melyeken hiába törted az eszedet, míg meg nem mutatták a megfejtőket.

Ott vannak aztán a részletekre vonatkozó talányok, melyeket már ez idő szerint se tudnánk felsorolni. A lélektan például magunkat a magunk

problemájául állít oda: van eszem, de nem tudom hogy mi az, a mit így nevezek? Van szépségök ezeknek a rejtélyeknek, de veszedelmes konfundálhatnak. Lásd őket és haladj el mellettök, vagy ha mégis vissza akarsz rájuk térni: biztosabb csak enlékből. De ha már egyáltalában nem állhatnál elene, hogy a tudományoddal ne vivjad: a határt jól megszabjad időben és gondban, mert mind a kettő rávész, mihelyt nem biztad a többi másokra, a többiekre. Szabad nekünk mindent, de csak ameddig — lehet.

Itt látjuk emberi értelmünk véges voltának kézzelfogható bebizonyítását. Mennyei szenvedés van Descartes e híres sarkgondolata mögött: „Gondolkozom, tehát vagyok?” És benne? Az észnek milyen szomorú meddődsége! Pedig az emberi elme nek mindíg újabb meg kell járni a Descartes kételkedése útját, hogy eljusson a Herbart bevallásához: a mi tudásunk egyedül arra szorítkozik, hogy *valami van*. Laplace elmélete milliónyi évvel dobálkozik ugyan, mégis csak egy fázis magyarázata kíván lenni. Hogy ez a naprendszerbeli földvilág olyanformán keletkezett, elhihetem neki, de miért volt éppen úgy a tőle vázolt korszakok elején és hogy volt ezek előtt? E forgásnak csakis kezdete titokzatos, — mondják a természet tudósai, — folytatását megmagyarázza a mozgás egy irányban való tartósságának törvénye. Ugyanígy az anyagi átalakulás teóriája, Darwin megfigyelései az alkalmazkodásra, öröklésre, a tulajdonságok föntartására s celszerű fokozódására a küzdelemben a létért, az életerevelőbbnek kiválására vonatkozólag, — amennyiben nem tapogatódzások, csak egyes részletek határos megfigyelései maradnak. Sok neki élesedett vita és

nem kevés képzelgő gúny állítja egymással szembe a tudományos táborokat, melyek, a problémákat hasztalanul viván, egymáson tölítik a boszújukat. Itt vagy ott, zajjal vagy csöndesen, de többnyire pártos szegődik a nézőközönség is. Határozzatok meg, mutassátok ki, hogy mi az *életerő*, vagy ne beszéljétek róla! — kiált át a másik párt. De én nem állok hozzájuk. Az életerő nekem is csak egy elnevezés, azonban nem akarják tőlem elvenni ha más adni helyette nem tudnak. Kivetni és lerontani nem elég, niidőn pótolni volna külséges és új épület emelni. — Lotze az ismeret ideálja után sovárolog s a dolog konstitutív eszméit jelöli ki a jövő feladatául; meg fogják-e azokat valaha szerezni?

Kant tovább akar menni Hume-on keresztül egy lépéssel; a magyaránivalót helyezte vele máshová.

Hume azt mondta: csak tapasztalatunk vannak; Kant meg: a tapasztalásnál előbb van meg bennünk az érzékelés formája, mely szerint aztán szemlélünk. De hát ezt a formát honnan kaptuk? Mikép lehetséges maga a természet? Ez a kérdést kettőre bontja: mikép lehetséges anyagilag és mikép formailag? Kejeleni, hogy a tapasztalat a tárgyaknak magok szerint való megismerésétől teljesen megkülönböztetendő, — a mi korrektt lehet, mert nem állítja azt, hogy teljesen különbözik. És elhiszem, hogy a tárgy különbözik jelenségétől, hogy a saját felfogásomat tukmálom reá, mintha a tulajdonsága volna. A bizonyítás ma már számos esetben könnyű. Kérek egy pohár tiszta vizet. Tiszta vizet? A fizikus szerint olyan nincs. Ki is mutatja, ha elég: nagyító üveggel, ha nem: az elemzésnek más módjával

Mai lapunk 4 oldal.

ánja Magyarországnak s az alsó Dunamenti részeket lezártatva tiszta fajmagyar lakja, 1,211 zsidó földbirtokos van 1,202.000 holddal. Ugyanitt tíz év előtt még csak 862 zsidó birtokos volt 826.300 holddal.

Látjuk, hogy a zsidó nem szereti a kopár, hegyes vidéket Ott inkább a kisebb birtokkomplexumokat keríti hatalmába s ha ezen már megfollasodott, nem marad ott tovább, hanem mint a prédára leső farkas vonul lejjebb a gazdag síkvidékre. Gazdasági szempontból, mint a Dunántul bizonyítja, a zsidóknak annál kevesebb talaja van bizonyos vidékeken, mennél több kötött birtok van rajta.

Vallási szempontból csak egy érdekes megfigyelni való van. Az, hogy egy és ugyanazon népnél és ugyanazon vidéken a katolikus vallásuk között igen nehezen hódít a zsidóság, a protestánsok területei pedig valóságos melegágyai nekik. Például a tótok közt a katolikus Árvában nincs egy zsidó birtokos sem, ellenben Trencsénben, Liptóban a lutheránus völgyek mind a zsidóké. A Tisza mentén J.-N.-K.-Szolnok-megyében a katolikus jársok közt alig van zsidó, míg a református kunok területe el van árasztva zsidókkal. Erdélyben a katolikus székelyek között nem áll meg a zsidó, ellenben a különböző vármegyékben szószórtan élő református magyarság egymásután engedi ki kezéből a földet románnak és zsidónak egyaránt.

Faji szempontból a fajmagyarság elentálló képessége gyengébb még az oroszánál is. Erdélyben a százok között egyetlen zsidó sem tud megélni; a románok nem engedik maguk közé s a hol találják, kiűldözik; a székelyek között hasonlóképen nem tud gyökeret verni. Egyedül az elszórtan lakó magyar földbirtokososztály engedi a zsidó által kihuzni lába alól a talajt. A Tisza-medencében a sváb folyton gazdagszik, a szerb mindenütt megtartja pozícióját, ellenben a magyar vándor

Amerikába, miután földjét eladta. Jó szerencse, hogy a Bácskában és a Bánáthban legalább sváb veszi meg a birtokát. De Szegedtől följebb majd minden gazdát cserélő birtok zsidó kézre kerül.

Ezeknek a különböző szempontból végzett vizsgálódásoknak eredménye szomorú. Szomorú különösen azért, mert látjuk azt, hogy a zsidóság elleni védekezésben Magyarország összes népe között a legkevesebb erkölcsi energia a fajmagyarságban van és e közt is a protestáns vallásu magyarságban.

Hogy miért van ez így, sem ethnografiai, sem ethikai magyarázatát adni világosan nem lehet, kombinálni azonban igen. A fajmagyarságot megrontotta az ó-liberális politikai korrupció, mely destruktív rendszert vakon csakis a protestáns magyarság követte a katholicizmus iránti oktatan és alpnélküli féltékenysége folytán. Azt vélte, hogy a katholicizmus meg akarja fojtani a protestantizmust s ezért vakon, jobb meggyőződése ellenére is támogatta a zsidók által föntartott mindenkor liberális kormányokat, csak azért, hogy a katholicizmussal általuk identifikált „reakció” föl ne üthesse a fejét s meg ne semmisíthesse a protestantizmust. Agyrém volt az az egész, de a protestantizmus nem pihentette fejszóját s ma szomorúan áll előttünk az igazság, hogy maga alatt vágta a fát.

Nincs azonban még minden veszve, még bizhatunk és remélhetünk. Csak hogy munkához kell látnunk mindnyájunknak és vállaltva.

Petrássevich mint orvosot ajánlja, hogy az állam minden gazdát cserélő birtokot megvehessen, ezt az elővételi jogot pedig törvényben biztosítja magának. Továbbá, hogy engedélyezzen a törvényhozás közbirtokos hitbizományokat és létesítsen az állam a hazai parasztság viszonyainak megfelelő telepítéseket

Ha 1867 óta, vagyis 37 esztendő alatt, ily óriási átalakuláson ment keresztül Magyarország, e kérdés bizonyára megérdemel legalább annyit, hogy gondolkozunk és elmélkedjünk felette.

UJDONSÁGOK.

— **A bodajki mandátum.** Minden beavatott ember tudja, hogy a 8-ikán megejtendő bodajki választás sokkal elkeseredettebb lesz, mint az első volt. A két párt erős állásfoglalása, mondhatnánk összes erejének megfeszítése teljes mértékben érvényesül. Nem kis része van a választási küzdelemben a gyűlöletnek, a mely különösen a vallási elfogultságot táplálja. Megdöbben halljuk, hogy a kormánypárt a papi birtokok elvételével csinálja a hangulatot, a mi — szerintük — a jelen kormány ideje alatt rövidesen meg fog történni. Nem egy helyen pedig azt hangoztatják a hírek, hogy a katolikus templomokból nem sokára ugyanis kukorica göré lesz. Mindenesetre becsületére válik a Szechenyi gróf ur pártjának az ilyen korteskedés. És a mi a legérdekesebb a dologban, a kormánypárt vádolja a néppártot, hogy felekezeti alpra helyezkedik, hogy csak felekezeti igazgatásból él, vallási villongásokat provokál. Szeretnénk tudni, hogy melyik párt alapja reményeit és kilátásait a felekezeti elfogultságra és gyűlöletre, a néppárt-e, vagy a kormánypárt? A katolikusok lesznek-e vallásilag felheccelve, vagy pedig a kálvinisták? Majd meglátjuk, szavaznak-e és hányan szavaznak a kálvinisták közül a néppártra s ha nem szavaznak, milyen jelszavak alatt szavaznak a néppárt ellen és hány katolikus adja szavazatát a Szechenyi gróf ur pártjára? Ebből majd kitünik, hogy kiket izgattak fel vallási szempontból. A néppárt szónokai minden alkalommal kimondják, hogy nem ellenétet keresnek a felekezetek közt, hanem a vallás-szabadság adta jogokat kívánják védelemezni. Szechenyi gróf ur azt is mondta, hogy a néppárt oly politikai dolgokat ígér, a melyek meg nem valósíthatók, pl. a létminimum.

Látszik, hogy a gróf ur kezdő pohtikus. Lehet jó gazdasz, jó katona, de a politikát csak távolról szemlélgette. Miért volna lehetetlen a létminimum? Miért volna lehetetlen a szegény ember olyan cökmökjút, a mely okvetlenül szükséges az életfentartáshoz, adómentessé tenni? Ha másutt lehetséges, miért ne lehetne nálunk is? Azt pedig elfelejtette, vagy nem tudja a gróf ur,

szintén rendelkezik. Vagy hány festő van, aki más-más modellről a kifejezésnek egy vonásában mégis ugyanazt az arcot rajzolja? S nem egy kulcsal nyílnak-e a legtöbb író jellemei? Van kivétel, kettő-három, hát ezek — rendelkeztek az elemzésnek más módjaival is. — Kantnak köszönettel tartozunk a gondolatok ama tömegéért, melyet meg birt mozgatni, de benne is csak egy erősebb küzdőtársunkat tisztelhetjük. Mikép lehetséges maga a természet? e kérdést bontható nem kettőre: számtalanra. — egy olyan feleletet sem irhatsz oda a filozófiai fejezet címéül, amelyből ki ne kereshetnék még egy kérdést. A történelmi tanulmányok célja maradványokból, hulladékokból és törmelékekből képessézt illeszteni össze egy-egy elmúlt kor munkásságáról, fejlődésfokáról, hogy a mi akarunk nélkül is meg van hatásában s eredményeiben, az öntudatunk számára is minél teljesebben meglegyen. Meddig lehet visszamenni? A kutató művészet finomodik: majd bámulatos messzire; de azért, ami ott e mögött marad, az bizony még mindig — a végtelenség.

Nem hiába gyűlt meg a dolgom éppen Kanttal, mert ez az én tárgyam is ott van az ő antinomiái között, melyek szerinte az emberi ész mivoltán alapulnak s ezért elkerülhetetlenek. Tétele: a világnak van kezdete, vagy, ellentétele: térben s időben végtelen. Másik tétele: a világokok sorában van valamely szükséges lény, vagy ellentétele: minden végtelen. S egyik antinomiát körülbelül úgy képes bizonyítani, mint a másikat, mert ezek, úgy mond, olyanok, mintha természet maga állította volna föl, hogy az ész követel-

seiben meghökkenesse s önbírálatra szorítsa. Ugyanis az egész antinomiába az ész bonyolította magát elveinek az érzelmi világra való alkalmazásával. Az következik-e ebből, hogy észbeli elveinket ne törekedjünk az érzelmi világra alkalmazni? Nem gondolom, csak az, hogy eddigi elveink elvonása hibás, érzékelésünk gyarló. Különböben abba kell hagyni minden spekulációt, mert amit az én elmém feldolgozzon, az mégis mindig csak a tapasztalás marad. Más forrás és eledel nincsen, a szellemnek más tápláléka. De nem hagyjuk ezt az anyagot sem kikészíteni, találnak eszközöket, melyekkel érzelmeink korlátain jóval fölülemelkedünk, oda, ahonnan aztán más idomokat állíthatni össze. — E német főnek transcendentalis idealizmusa szédítő mélységekben okosodik; mégis, amint értelmezem, tudománya egy Platon gondolatával rokon hipotézis, vallása néhány profán hittétel. Kutatásait az igaz megismerésében életének hat évtizeden keresztül foglalta rendszerbe. Megtaláltam-e munkáiban az igazságot? En csak Kantot látom bennök. Az ő igazsága a mi kérdésünkre vonatkozólag mindössze annyi, hogy az — nem kérdezendő.

Ha ezzel bocsát el a nagymester, aki elődeivel sokat társalgott és vitatkozott, várhatni-e többet az utódoktól? Többet — talán — de eleget — nem. Ott van például Hegel; kiinduló pontja nem az elvont tapasztalat, hanem a tiszta lét, amely olyan, mint az a tiszta víz, melyről föntebb azt mondta a fizikusom, hogy nem létezik. Schopenhauernek a gondolkozása izgatott, beteges, erőszakoskodó. Ideákat fixíroz, melyekbe aztán maga botlik bele a legöbbször. Mennyi képtelen

erőködés, a föltevésnek milyen kényszerű tömege, az okoskodásnak mennyire önhittő útja azokban a régiókban! Csupa ráfogás és sok palástolt kudarc. Szánom én ezeket a foglyait a bölcselkedésnek. De van kémlelőszem az igazi bölcsre is, mert ezt megszeretem. Hanem az ilyen leggyakrabban mégis csak itt jár közöttünk s elégtelen eszközökkel, emberi ismeretekkel nem vállalkozik lehetetlenre.

A világ teremtetett. Nekem az Isten e világ teremetője. Ebben az is benne van, hogy mivel tartozom Neki: mindennel.

Egy fiatal tiszt azt mondotta, hogy ő bizony nem hisz, mert, mikor a templomban volt, ottan a villám három embert agyoncsapott; hát miért üttet a templomba az Isten, ha mindent tud és mindenütt jelen van? Hasonlóképp lépten-nyomon okoskodhatni azon, hogy mért tevő az Isten ezt, miért amaz? Más smerősöm szomoruan vallotta be, hogy nem hisz, mert, ha volna Isten, igazságosnak kellene lennie, de ennek az élet, melyben a jók méltatlanul szenvednek, a rosszak kéjelegve dözsölnek, ellene mond. De hát nem tévedés-e a halált kegyetlen büntetésnek, szűkségeképp gonosz vezetnek nézni? Vagy az élet eshetőségei, amit a sors iróniájának nevezünk, Isten végtelen jóságának a cáfolatai-e s nem csak a mi fogalmaink szűkössé voltát tüntetik-e föl? Nem vele ellenkeznek, hanem azzal, amit ti tulajdonítottok neki.

Bölcselkedünk valamennyien, nemcsak a névlegesek. Ezer meg kétezer évvel ezelőtt oda-jutottunk, ahova három meg négyezer évvel ezután jutni fogunk.

hogy a börzeadó behozatala, a vasárnapi munkaszünet kiterjesztése nagyrészt a néppárt agitációjának tudandó be. A két évi katonai szolgálatot a néppárt pendítette meg s azóta elvben a kormány is elfogadta már. No meg talán azt se lehet letagadni, hogy a választások némi tisztaságának előidézésében a néppártnak is volt valamelyes része a Bánffy-éra után? Hiába! jó ám ezeket is tudni.

A néppárt ernyedetlenül dolgozik. Híveinek száma nem fogy, hanem gyarapodik s a sok méltatlan támadás még inkább összeacélozza őket. Megbízható forrásból értesülünk, hogy a függetlenség pártiak jelentős része hű marad elveikhez és nem vesz részt a második választásban. Ez pedig a kormánypárt bukását jelenti.

Vasárnap Zichy Aladár gróf, Rakovszky István és Kovács Pál voltak lenn a kerületben. Pusztá-Vámon (Ondód) nagyszerű fogadtatásban részesültek s óriási tömeg lelkesedve hallgatta a beszédeket. Mórott szintén rendkívül nagy számban hallgatták a kitűnő szónokokat. Míg a kormánypárt zárt helyiségben tartja gyűléseit, a néppárt a szabad ég alatt ezek jelenlétében tárja ki elveit. Jelenleg dr. Rajcsányi Gyula, tekintélyes ügyvéd tartózkodik lenn a kerületben Perczel Béla támogatására.

— **Felhívjuk** lapunk olvasóinak szíves figyelmét a mai tárcarovatunkban közölt becses értekezésre, melyet *Regőci* (Exner) Győző, főreáliskolánk tudós tanára írt. A kiket érdekelt a lét nagy bölcsesleti problémája, bizonyára szívesen olvassák a nagy tehetségű, mély és önálló gondolkodású tudós elméjének reflexióit, melyeket a „*honnan vagyok*” írgató kérdése váltott ki lelkéből.

— **Biblia-ünnep.** A Székesfehérvári Hirlap legutóbbi számában az angol biblia-társulat százados ünnepével kapcsolatban olyan közlemény jelent meg, melynek tévedéseit és a sorok közé elrejtett célszót az igazság érdekében nem hagyhatjuk szó nélkül. A protestánsok biblia-ünnepet tartanak az angol biblia-társulat alapításának századik évfordulóján. Az ő dolguk, senkinek sem lehet ellene kifogása. De nem szabad a dolgot úgy feltüntetni, mint a nevezett közlemény is feltünteti, midőn ez ünnepet „*a lelkiismereti szabadság*” ünnepének mondja és „*szarnoki önkényről*” beszél, mely nem engedte meg a magyar biblia kiadását. Ezen odavetett kifejezések és szűken mért szavak mögött rejlik célszólat a vak is észreveszi. Azt akarják mondani, hogy míg az angol társulat 80 millió bibliját zolt nem szórta a világon, addig a szentírás elvett nemetve, vagyis lutheri kifejezés szerint a „pad alatt” volt, honnét elő kellett venni. Mennyire nem igaz ez s hogy mennyire nem rejtette el a kath. egyház a szentírását, bizonyítja az, hogy a könyvnyom-

tatás feltalálásától Lutherig terjedő rövid időközéből a szentírás 18 német fordításáról van tudomásunk. A brit biblia-gyártó társulatnak hírhedve sem volt, már a Kaldi-féle fordítás, kath. kiadás, három kiadásban forgott közkezen. Az 1822-iki pozsonyi nemzeti zsinat elrendelte a szentírás új kiadását, miután a régi példányok elfogytak.

A mi a lelkiismereti szabadságot illeti, igaz, hogy a kath. egyház a reábizott s általa híven megőrzött szentírását nem dobja oda a szabad értelmezés példájával s ezért csakis magyarazatokkal ellátott kiadásokat approbál. A szabadértelmezés még az emberi törvényeknél sincs megengedve, hanem ezek hiteles magyarazata a bíróságra van bízva. Mindenki tudja, hogy a legképtelenebb, sőt erkölcselen tanok szerzői is a biblia szabadértelmezésének alapján álltak. A nazaréus is a bibliára támaszkodva tagadja meg a fegyverfogást. Továbbá a kath. egyház nem engedi meg híveinek a megrottott, elferdített, megreformált bibliai olvasását, minők az angol társulat kiadványai is. A mennyiben igaz a Sz. H. közleménye a magyar bibliai kiadás királyi tiltásáról, ezt úgy kell érteni, hogy a kormány a múlt század elején nem engedte meg, hogy a megrottott „megreformált” angol bibliát a magyar nép közé szórják. Hogy pedig ez nem volt olyan nagy baj s olyan elítélendő „szarnoki önkény”, kivüláglik a német protestáns egyházi lap, az *Evangel. Kirchenzeitung* 1866. évi. 901. lapján a Biblia szabad olvasásáról írt ezen szavaiból:

„Azt már még sem fogja valaki állítani, hogy a Biblia gyermekek számára készült s hogy azt tankönyvül nem előbb kezükbe kell adni. Mikép tűrheti az egyház (érti a protestáns egyházat), midőn látja, hogy e szentkötvény a csöcselék közé dobatik és oly célra használják, mely végett az nem iratott? Ha a biblia terjesztése oly nagy áldást hozott volna, mégis csak éreznünk kellene abból valamit? Nagyon jó lenne kimutatni, mikor volt nagyobb keresztény érület: a régi korban-e, midőn a közösek gyakran csupán néhány evangéliumi szakaszt és leckeit ismertek, meg aztán egy kis kátét és énekkönyvet; vagy most, midőn az egész Bibliát özönnel osztják szét. Ugyan legyen már vége a Biblia terjesztésének a sok profanálnak, gépieségnek, üzletszerűségnek és rut babonáságnak! Hiszen ha a bibliát olvasnak, értéknél és követéknél is, hát pompás lenne az! Nagyon óhajtandó, hogy a népisiskolákban ezentel sehol se használassék a Biblia olvasókönyvül. Mert nem profanálnak-e ott okvetlenül a Biblia? A nagy tömegnek káté, prédikáció, énekkönyv és jó könyvek kellene. Nem ismerni mást, mint a Bibliát, és keresztény ismeretek tekintetében minden szűk kizárólag a Bibliára helyezni, ez egyenesen annyi, mint az egyházat megtagadni. Hogy a Bibliát a nép minden fiának olvasnia kell, az csak olyan felekezeti háború volt mindig.”

Ezt protestáns ember írja. Ime a protestánsok is kezdenek már tisztábban látni a Biblia szabad olvasására nézve és a régi protestáns elvett elhagyva, azt az eljárásmodot ajánlják, amelyet a katolikus anyaszentegyház követ kezdettől fogva. Helyesen tesz tehát az anyaszentegyház, midőn a szent könyvekre nézve követi Krisztus Urunk ezen meghagyását: „Ne adjátok a szent dolgot az ebeknek s a gyöngyöt ne vessétek a sertések elé:” azaz semmiféle szent dolgot ne tegyetek ki a profanálás, a megszenteltetés veszélyének; mivel pedig a Biblia szentkötvény, tehát a Bibliát sem szabad a profanálásnak kiténni. Ennyit az igazság érdekében! Egyébként béke velünk. (Sl.)

— **Gyászrovat.** Özv. Lakner Mihályné szívelelt Fekete Cecília mint neje, ugy az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvél tudatja a forrón szeretett férje Lakner Mihály kántortanítónak folyó évi március 1-én súlyos szenvedés és a haldoklók szentségének ajtókat felvétele után életének 45-ik, boldog házasságának 16-ik, tanítóskodásának 21-ik évében történt elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai f. hó 3-án délután 4 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és a lepényi rom. kath. sirkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent-misé-áldozat a megboldogult lelki üdvéért folyó évi március 3-án délelőtt 9 órakor fog Lepényben a Mindenhatónak bemutattni. Lepény, 1904 március 1. Az örök világosság fényeskedik neki!

— **Kosárfonó tanfolyam.** A Fejérmegyei gazdasági egyesület február havában kosárfonó tanfolyamot rendezett Pátkán, hol dr. Burchard Bélaváry Rezső egyesületi titkár mult hó 29-én személyesen gyűződött meg az elért szép eredményről, elismerését fejezte ki s további szorgalomra buzdította a tanfolyam szépszámu halgatóit. Tekintettel arra, hogy még annyi fűzvesző maradt, hogy 2 héten át dolgozhatnak a tanfolyamisták, a tanfolyam ezen időre meghosszabbították.

— **Bűnös üzemek egy kávéházban.** Hetek óta él a köztudat bizonyos férfikorokban, hogy az „*Ipar-kávéház*”-za átvettelt „*Házám*” kávéház a szabad szerelem örömtanyája, hol a vendéglátás zsebmetsző munkáját két, sőt három névleges kasszirnó végzi. Annrya nyílt titok ez városunkban, hogy rengeteg közigazgatási teendő mellett még a rendőrség is figyelmessé lett a dologra s folytonos megfigyelések után ma már oly bizonyítékoknak van birtokában, hogy a legszigorúbb intézkedés csak a legrovidebb idő kérdése lehet. *Guttmann József*, a kávéház tulajdonosa mostanában jött Székesfehérvárra, a jelzett kávéházat renováltatta s különös súlyt helyezett a szeparék kényelmés berendezésére. Hogy pedig a modern igényeket a saját üzleti előnyének megfelelőleg kielégítse, gondoskodott „*üges üzleti lányokról*”, akik kasszirnó elnevezéssel szórakoztatták kasszán kívül a betévedt vendégeket. Két, sőt három lány is állandóan a kávéházban tartózkodott s lestelek, figyelték, és lehetőleg behálózták a gyanatlanul érkező vendéget. A legelső lépés az asztalhoz való közeledés. Olvasókönzönségünk józisése tiltja, hogy egy-egy szeparé-jelenet képet megfessük. Annryt azonban jelezhetünk, hogy a rendőri-nyomozat adatai szerint az erkölcselenségek, a szabadon üzött prostitúciónak oly melegágya a jelzett kávéház, hogy egy pillanatig sem szabad kézni a legszigorúbb hatósági eljárásnak. Az ipartörvény jogot ad a hatóságnak arra, hogy az engedélyt bevonja ily esetekben. Világosan mondja a jelzett törvény-szakasz, hogy „a hatóság meghatározott vagy határozatlan időre megfoszthatja azt, akinek oly tények merültek fel, amelyek őt iparának üzletés tekintetében a közérkölciség és közrendészet szempontjából megbizhatatlannak tüntetik fel.” A rendőrhatalóság nagyon helyesen jár el, midőn a törvény rendelkezéséhez képest minden lehető elkövet, hogy a belvárosi kő közepén, de bárhol is hasonló üzemek megtorlás nélkül ne maradjanak. Tudunkkal nevezett kávéház tulajdonos ipar- és italméresi engedély nélkül nyitotta meg üzletét, sőt italméresi engedélye még most sincs. Kétségtelen, hogy ily körülmények között Guttmann engedélyt nem kaphat, sőt a pénzügyigazgatóság is a rendőrség megkereséséhez képest a kávéház bezárásáról gondoskodni fog. Az eljárás egyébként ily irányban folytatásban van.

— **Katonazene.** Szombattól kezdve az *Ottlón* kávéházban hetenként egyszer, rendszerint szombaton a honvédszenekar hangversenyez. Szabad bemenet. Hideg buffet.

— **A székesfehérvári önkéntes tűzoltó-egylet** március hó 6-án d. e. 10 órakor az őrtanya üléstermében rendes évi közgyűlést tartja. Tárgysorozat: 1. Az egylet évi működéséről szóló jelentések. 2. A számvizsgáló-bizottság jelentése, a pénztári számadások átvizsgálása s ennek kapcsán a felmentvény kiszolgáltatása s pénztáros részére. 3. Elnök, alelnök, választmányi és tisztviselői valamint a parancsnoksági tagoknak újból leendő választása. 4. Indítványok.

— **Talált hulla.** A zámolyi országúton f. hó 1-én este néhány munkás egy hullát talált. Az esetről jelentést tettek a rendőrségnek, honnan Simon Sándor alkapitány dr. Bierbauer Viktor főorvossal a helyszínére ment s csakhamar megállapították, hogy az illető *Nagel József* 64 éves, volt Farkas-tanyai kocsis, kinek halálát alkoholemérgezés folytán beállott szívmérgőzés okozta. Amennyiben külérőszak nyomai a tetemen nem találhatók, bűncselekmény fenn nem forog.

— **Duhaj legények.** Kis József Olaj-utcai legény heted magával berontott a napokban Schönheim Mór Budai-uti vendéglőjébe s ott minden ok nélkül törték-zustak s ráadásul még a ház népét meg is verték. Dulakodás közben Schönheim a jobb karján súlyos testi sértést szenvedett. A büntető eljárás az illetők ellen folyamatba tételt.

En az Isten fogalmával a teremtő művészre s a szerető atyára gondolok. Különb minden róla vetett rajz csak az emberi óhajásoknak és félelmeknek a tükröződése. A fa almát terem, a zakákosk fánkot süt, Kant bölcsesletet szerkeszt: alsóbb- és felsőbbrendű példái a létrehozásnak. Ezeknek afféle leírását képzelgetem, mely a Teremtő eszméjéhez emelkedjek. Poéta hajlik az ilyenhez, kedveli a hasonlatot. Ertelmünk képes annyinak a fölismerésére s gyakorlott annyi ismeretnek a befogadására, amennyiből részint sejtéme, részint meggyőződése legyen egy elkövetkező általános kiegyenlítés, de ez a bebizonyításnak emberszemleli műveleteibe nem fér bele. Ti gyöngéséget láttok abban, hogy én a hitre s kíváncságra rászorulok? En gazdagságnak érzem, mely fölment az alól a hanyódo, vagy az életet értéktelenül odadobó szegénység alól, amelyben osztoznom kellene véletek, akikkel együtt vallom be, amit nem tudok, nem érthetek.

A följelhetlen titkokat nem ostromlom önhitten, megszegyentlésre vagy kétségbeesésig. Gazdálkodom a magam tudásának kicsinyke birtokán. Mikép lehetséges, hogy ez az egész létező világ eltagadhatatlanul itt van? Nem tudom. Ma nekem elég, hogy én is ide vagyok helyezve kicsinyke egyedül a mindenségnek s hivatásomnak eleget akarok tenni.

Hiszem azonban, hogy valamikor *azt* is meg fogom tudni.

